

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

6 Δεκεμβρίου 2011
Αριθμ. Πρωτ.: 140025/34269/2011
Πληροφορίες: Α. Μποσδογιάννη
Αικ. Φλιάτουρα
Ε. Σταμπουλή

Προς:

Υ.ΠΕ.ΚΑ
Ειδική Υπηρεσία Επιθεωρητών Περιβάλλοντος
Τομέας Νοτίου Ελλάδας
Λ. Κηφισίας 1-3
115 23 Αθήνα

Υ.ΠΕ.ΚΑ
Ειδική Γραμματεία Υδάτων,
Μ. Ιατρίδου 2 & Λεωφ. Κηφισίας
115 26 Αθήνα

Υπουργείο Υγείας & Κοινων. Αλληλεγγύης
Δ/ση Υγειονομικής Μηχανικής &
Υγιεινής Περιβάλλοντος
Αριστοτέλους 17
10433 Αθήνα

Υ.ΠΕ.ΚΑ
Δ/ση Χωροταξίας,
Αμαλιάδος 17
115 23 Αθήνα

Αποκεντρωμένη Διοίκηση
Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας
Τμήμα Περιβαλλοντικού & Χωρικού
Σχεδιασμού
Θεοδωράτου και Βέλιου
35100 Λαμία

Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας
Π.Ε. Βοιωτίας
Δ/ση Περιβάλλοντος &
Χωρικού Σχεδιασμού
35100 Λαμία

Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας
Π.Ε. Βοιωτίας
Δ/ση Υγείας
35100 Λαμία

Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας
Π.Ε. Βοιωτίας
Δ/ση Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής
35100 Λαμία

ΕΦΕΤ
Διεύθυνση Αξιολόγησης & Εγκρίσεων
Λ. Κηφισίας 124 & Ιατρίδου 2
11526, Αθήνα

Δήμος Τανάγρας
Άρμα Τανάγρας
Τ.Κ. 322 00

ΘΕΜΑ: Προστασία Δημόσιας Υγείας και Λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση της ρύπανσης στην ευρύτερη περιοχή του Ασωπού ποταμού

Αξιότιμες κυρίες και κύριοι,

Ο Συνήγορος του Πολίτη έλαβε έγγραφες αναφορές με αντικείμενο α) την επιβολή ειδικού ορίου για το εξασθενές χρώμιο στο πόσιμο νερό και τη λήψη μέτρων προστασίας της ανθρώπινης υγείας¹ και β) τις επιπτώσεις της ρύπανσης στην αγροτική παραγωγή της περιοχής του Ασωπού ποταμού². Ενεργώντας στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του (Ν. 3094/2003, ΦΕΚ 10/Α 22-1-2003, «Συνήγορος του Πολίτη»), έχει αναλάβει τη διερεύνηση των εν λόγω υποθέσεων.

A. Επιπτώσεις της ρύπανσης στο πόσιμο νερό

Η πρώτη αναφορά (αρ. φακ. 140025/2011) θέτει ζητήματα που αφορούν την εμφάνιση εξασθενούς χρωμίου στο πόσιμο νερό της περιοχής των Οινοφύτων, την επικινδυνότητα αυτού για τη δημόσια υγεία και την υλοποίηση μίας σειράς μέτρων που εξαγγέλθηκαν³ από το ΥΠΕΚΑ για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Ειδικότερα, σύμφωνα με τα στοιχεία της αναφοράς, η ανίχνευση του εξασθενούς χρωμίου στον υδροφόρο ορίζοντα της περιοχής των Οινοφύτων από το 2007 και οι διατυπωμένες επιστημονικές απόψεις για την επικινδυνότητα του, οδήγησαν στην παραδοχή της Αρχής της Προφύλαξης και την εξαγγελία λήψης σειράς μέτρων για την εφαρμογή της στην περιοχή του Ασωπού⁴.

¹ Η με αριθμό φακέλου 140025/2011 αναφορά.

² Η με αριθμό φακέλου 139680/2011 αναφορά.

³ Κατά την ομιλία του Υπουργού Π.Ε.ΚΑ. στις 8.02.2010 στα Οινόφυτα και το από 19.04.2010 σχετικό ενημερωτικό σημείωμα του Υ.Π.Ε.Κ.Α.

⁴ Η Αρχή της Προφύλαξης γίνεται κατανοητή ως η εφαρμογή των αναγκαίων μέτρων προκειμένου να προληφθεί σοβαρή βλάβη για το περιβάλλον ή τη δημόσια υγεία, ακόμη κι αν ο κίνδυνος αυτός είναι επιστημονικά αβέβαιος. Σύμφωνα με αυτήν, δεν απαιτείται η επιστημονική, πέραν πάσης αμφιβολίας τεκμηρίωση του κινδύνου για τη λήψη μέτρων αλλά αρκεί η ύπαρξη αμφιβολιών γύρω από την επέλευση σοβαρών ή μη αναστρέψιμων βλαβών στο περιβάλλον ή τη δημόσια υγεία. Σχετική μνεία για την εφαρμογή της αρχής προφύλαξης γίνεται και στο προοίμιο της οδηγίας-πλαίσιο για τα νερά (2000/60/ΕΚ, εδ. 44) «Κατά τον προσδιορισμό των επικίνδυνων ουσιών προτεραιότητας θα πρέπει να

Στο πλαίσιο αυτό, η κεντρική διοίκηση (ΥΠΕΚΑ), έχει εξαγγείλει μία δέσμη μέτρων που εστιάζουν σε τρεις άξονες:

- i. στη διασφάλιση της δημόσιας υγείας,
- ii. στον περιορισμό της ρύπανσης,
- iii. στην εξυγίανση της βιομηχανικής περιοχής των Οινοφύτων.

Ειδικότερα:

i. Μέτρα για τη διασφάλιση της Δημόσιας Υγείας

i.α. Άμεσα μέτρα

Όπως είναι γνωστό, το διαπιστωμένο πρόβλημα των υψηλών συγκεντρώσεων εξασθενούς χρωμίου στα υπόγεια και επιφανειακά ύδατα της περιοχής του Ασωπού, έχει απασχολήσει όχι μόνο τη Διοίκηση αλλά και τα δικαστήρια, καθώς ο ενδεχόμενος κίνδυνος που παρουσιάζουν οι υψηλές συγκεντρώσεις για την ανθρώπινη υγεία, έχει αξιολογηθεί ως νομικά ελεγχόμενος και η διαχείριση του με τη λήψη μέτρων, υποχρεωτική για την πολιτεία. Ήδη το Διοικητικό Πρωτοδικείο Θήβας, με την υπ' αρ. 923/2008 απόφαση του, εκδοθείσα στο πλαίσιο προσωρινής δικαστικής προστασίας, συνεκτιμώντας τη συγκέντρωση 28 mg/lit εξασθενούς χρωμίου ως ενδεχόμενα επικίνδυνη για τη δημόσια υγεία, υποχρέωσε τον πρώην Δήμο Οινοφύτων να προμηθεύει τους κατοίκους του Δηλεσίου με ασφαλές νερό⁵.

Το Υ.Π.Ε.Κ.Α., σε μια προσπάθεια για την βελτίωση της ποιότητας του παρεχόμενου πόσιμου ύδατος στην ευρύτερη περιοχή των Οινοφύτων, εξήγγειλε (παραπομπή) τις ακόλουθες παρεμβάσεις:

- Έργα επεξεργασίας και διανομής νερού, ώστε να τροφοδοτηθούν τα Οινόφυτα και η Θήβα με νερό από το Μόρνο
- Βελτιστοποίηση της λειτουργίας των διυλιστηρίων και έλεγχος της ποιότητας του παραγόμενου νερού
- Κατασκευή δικτύου ύδρευσης, ώστε οι οικισμοί «Ελαιώνας» και «Νεοχωράκι» να τροφοδοτηθούν με νερό από τη Θήβα
- Επέκταση των διυλιστηρίων της Θήβας
- Διερεύνηση υδροδότησης του οικισμού «Βάγια» από εναλλακτικές γεωτρήσεις
- Ενδεχόμενο συμπληρωματικής υδροδότησης, μετά την τριετία, από την Υλίκη με αναβάθμιση των υφιστάμενων εγκαταστάσεων

Για τα δύο πρώτα ζητήματα που αφορούν τη λειτουργία των διυλιστηρίων –τα οποία σήμερα, τροφοδοτούνται με νερό από το Μόρνο, ο Συνήγορος του Πολίτη εξετάζει ήδη αναφορές πολιτών της περιοχής.

Επισημαίνουμε ότι με την ΚΥΑ Υ2/2600/2001, για την ποιότητα του νερού ανθρώπινης κατανάλωσης, όπως ισχύει μετά τις τροποποιήσεις που επέφερε η ΚΥΑ ΔΥΓ2/ΓΠ/οικ/38295/2007, προβλέπεται η συστηματική παρακολούθηση της ποιότητας του πόσιμου ύδατος, με αυξημένη συχνότητα δειγματοληψιών και δειγμάτων ύδατος για βιολογικούς, χημικούς και βιοχημικούς ρυπαντές. Επιπλέον, Στο άρθρο 1 της τελευταίας ορίζεται ότι: «...Οι αρμόδιες Αρχές λαμβάνουν τα

λαμβάνεται υπόψη η αρχή της προφύλαξης, με βάση ιδίως τον καθορισμό των δυνητικά αρνητικών επιπτώσεων του προϊόντος, καθώς και μια επιστημονική αξιολόγηση του κινδύνου».

⁵ Βλ. την 923/2008 Απόφαση Διοικ. Πρωτ. Θήβας, 3^ο φύλλο.

αναγκαία μέτρα ώστε να εξασφαλιστεί ότι παρέχονται στους καταναλωτές κατάλληλες και ενημερωμένες πληροφορίες σχετικά με την ποιότητα του νερού ανθρώπινης κατανάλωσης ..». Η ενημέρωση του κοινού σε ζητήματα που αφορούν το περιβάλλον και ειδικά το πόσιμο νερό συνδέεται στενά με το δικαίωμα της υγείας, ως απαραίτητη προϋπόθεση για τη λήψη μέτρων αυτοπροστασίας του ατόμου. Πέραν των σχετικών διατάξεων που κατοχυρώνουν το δικαίωμα της πληροφόρησης των πολιτών, η αρχή της διαφάνειας και της χρηστής διοίκησης επιβάλλουν κατά την άποψη της Αρχής, η ενημέρωση αυτή να γίνεται έγκαιρα, συστηματικά και κατά τρόπο απολύτως διαφανή.

Κατόπιν αυτών, οι Συναρμόδιες Υπηρεσίες (ο **Δήμος Τανάγρας** και η **Δ/ση Υγείας, της Περιφερειακής Ενότητας Βοιωτίας**) παρακαλούνται να ενημερώσουν την Αρχή σχετικά με την εξέλιξη των έργων διανομής νερού, και την ολοκλήρωση και την καλή λειτουργία των ως άνω μονάδων επεξεργασίας νερού, αποστέλλοντας τις σχετικές αναλύσεις που αποδεικνύουν την αποδοτική λειτουργία αυτών .

Επίσης σε εφαρμογή της ΚΥΑ Υ2/2600/2001, για την ποιότητα του νερού ανθρώπινης κατανάλωσης οι ως άνω συναρμόδιες υπηρεσίες παρακαλούνται να ενημερώσουν την Αρχή σχετικά α) με τη μεθοδολογία, β) τη συχνότητα των σχετικών αναλύσεων των δειγμάτων νερού και γ) την συστηματική ενημέρωση του κοινού, καθώς και να αποστείλουν στην Αρχή, αντίγραφα όσων αναλύσεων έχουν γίνει για τις επίμαχες περιοχές (πρώην Δήμου Οινοφύτων και νυν **Δήμου Τανάγρας**).

Επιπροσθέτως, συνεκτιμώντας α) το διαπιστωμένο πρόβλημα των υψηλών συγκεντρώσεων εξασθενούς χρωμίου στα υπόγεια και επιφανειακά ύδατα στην ευρύτερη περιοχή, β) το ενδεχόμενο παροχής πόσιμου νερού στους καταναλωτές της ευρύτερης περιοχής από τυχόν μη ασφαλείς πηγές, μέχρι την ολοκλήρωση και αποδοτική λειτουργία των προαναφερόμενων έργων γ) την υπ' αρ. 923/2008 απόφαση του Διοικητικού Πρωτοδικείου Θήβας, κρίνεται αναγκαία, στο πλαίσιο της παρακολούθησης του πόσιμου νερού σε εφαρμογή της ΚΥΑ Υ2/2600/2001, η ανάλυση του παρεχόμενου πόσιμου νερού και για το εξασθενές χρώμιο.

ι.β. Θέσπιση ορίου Εξασθενούς Χρωμίου στο Πόσιμο νερό

Σύμφωνα με την ισχύουσα ευρωπαϊκή (Οδηγίες 80/778 και κυρίως 98/83 του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου) και εθνική νομοθεσία (ΚΥΑ Υ2/2600/2001 για το πόσιμο νερό, τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αντίστοιχα η Ελληνική πολιτεία, έχουν την υποχρέωση⁶ να παρέχουν υγιεινό και καθαρό πόσιμο νερό στον πληθυσμό τους. Σύμφωνα με την Οδηγία 98/83 ΕΚ, τα κράτη-μέλη καθορίζουν παραμετρικές τιμές που αντιστοιχούν τουλάχιστον στις τιμές που διευκρινίζονται στο παράρτημα της Οδηγίας. Στα παράρτημα ένα που ορίζει τις παραμετρικές τιμές του νερού ανθρώπινης κατανάλωσης, συμπεριλαμβάνεται και το χρώμιο, με ανώτατη τιμή του 50 µg/lit (χωρίς ειδική αναφορά σε εξασθενές χρώμιο). Αντίστοιχα η ΚΥΑ Υ2/2600/2001 ορίζει την ίδια ανώτατη τιμή (50 µg/lit) στην περιεκτικότητα του νερού σε χρώμιο, υιοθετώντας τα απολύτως αναγκαία - δεδομένης της υποχρέωσης της χώρας να ακολουθήσει το πρότυπο της Οδηγίας- όρια προστασίας του πληθυσμού σχετικά με την ποιότητα του πόσιμου νερού. Ωστόσο, η Αρχή εκτιμά ότι για την ουσιαστική προστασία και διασφάλιση της δημόσιας υγείας, υπάρχει ανάγκη νομοθετικής ρύθμισης για την επιβολή ειδικού ορίου για το εξασθενές χρώμιο στο πόσιμο νερό. Η εκτίμηση αυτή στηρίζεται στα ακόλουθα δεδομένα:

➤ η Αρχή της Προφύλαξης επιβάλλει ενόψει της πιθανολογούμενης σοβαρότητας της βλάβης για την υγεία και την ασφάλεια και το περιβάλλον, τη λήψη

⁶ Των κρατών-μελών στην περίπτωση της Οδηγίας και των αρμόδιων Αρχών της έννομης τάξης στην ΚΥΑ

μέτρων προστασίας από την πολυτεία, ακόμη και χωρίς να έχει αποδειχθεί πλήρως το υπαρκτό, η ένταση και η σοβαρότητα του κινδύνου⁷.

- η υπ' αρ. 1158/2010 απόφαση του Διοικητικού Πρωτοδικείου Χαλκίδας, εκδοθείσα στο πλαίσιο προσωρινής δικαστικής προστασίας, καθόρισε όριο 2 μg/l για την περιεκτικότητα του εξασθενούς χρωμίου στο πόσιμο νερό της περιοχής των Μεσσαπίων,
- ο αρμόδιος Ειδικός Γραμματέας Υδάτων του ΥΠΕΚΑ, στις 8-2-2010 κατά τη διάρκεια ημερίδας, σχετικά εξήγγειλε μεταξύ των άλλων μέτρων και τη θέσπιση ειδικών ορίων για το εξασθενές χρώμιο στο πόσιμο νερό, προκειμένου να διασφαλισθεί η κατανάλωση ασφαλούς πόσιμου νερού,
- αυξημένες συγκεντρώσεις εξασθενούς χρωμίου συνδέονται όχι μόνο με τη βιομηχανική ρύπανση αλλά και με το είδος των πετρωμάτων, με αποτέλεσμα να υπάρχουν σημαντικές συγκεντρώσεις αυτού και σε άλλες περιοχές της χώρας^{8,9},
- τον Ιούλιο 2011 δημοσιεύτηκε η έκθεση του Γραφείου για την Διαχείριση Περιβαλλοντικού Κινδύνου της Υπηρεσίας Προστασίας Περιβάλλοντος της Καλιφόρνια (Office of Environmental Health Hazard Assessment (OEHHAA) of the California Environmental Protection Agency) σύμφωνα με την οποία, η κατανάλωση νερού με περιεκτικότητα 0,02 μg/l σε εξασθενές χρώμιο οδηγεί σε έναν επιπλέον καρκίνο ανά ένα εκατομμύριο κατοίκους. Σε συνέχεια αυτής στην Καλιφόρνια, έχει ξεκινήσει η νομική διαδικασία ώστε για πρώτη φορά να μπει όριο στο εξασθενές χρώμιο. Θεσπίζεται λοιπόν «Δημόσιος Στόχος Υγείας» που είναι ίσος με τα 0,02 μg/l,
- η Ιταλία έχει ήδη θέση όριο για το εξασθενές χρώμιο στα επιφανειακά νερά που προορίζονται για παροχή πόσιμου νερού σε $\leq 5 \mu\text{g/l}$ (Dlgs 152/1999 integrato con Dlgs 258/2000),
- με την υπ' αρ ΚΥΑ 20488/19.5.10 (ΦΕΚ 749B/31-5-10) έχει θεσπισθεί μέση ετήσια συγκέντρωση για το εξασθενές χρώμιο στα υγρά απόβλητα τα 30 μg/l και στον ποταμό Ασωπό τα 3 μg/l,
- Με την εγκύκλιο ΔΥΓ2/οικ.64340/7-6-2011 του Υπουργείου Υγείας «...*κρίνεται σκόπιμο στα πλαίσια της συμπληρωματικής παρακολούθησης του νερού ανθρώπινης κατανάλωσης ....να γίνει μια συστηματική καταγραφή των συγκεντρώσεων του εξασθενούς χρωμίου στο πόσιμο νερό, για μια περίοδο ενός έτους σε επίπεδο χώρας...*».

Από τα παραπάνω συνάγεται ότι νεότερα επιστημονικά δεδομένα συνδέουν απευθείας την κατανάλωση νερού με περιεκτικότητα σε εξασθενές χρώμιο, με σοβαρές επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία. Επιπλέον, έχει ξεκινήσει ήδη διεθνώς η πρακτική θέσπισης ορίων για το εξασθενές χρώμιο στο πόσιμο νερό, η οποία θα μπορούσε πλέον να θεσμοθετηθεί και στη χώρα μας. Αποτελεί άλλωστε αντιφατική διαχείριση του προβλήματος της επικινδυνότητας του εξασθενούς χρωμίου η θέσπιση ορίων για το εξασθενές χρώμιο στα υγρά απόβλητα και στον ποταμό Ασωπό που έμμεσα μόνο αποτελούν πηγή τροφοδοσίας του ανθρώπινου οργανισμού και η απουσία αντίστοιχων ορίων στο πόσιμο νερό, το οποίο συνιστά βασικό είδος διατροφής και επιβίωσης του.

Τέλος, αν και είναι αναγκαία η συστηματική καταγραφή των συγκεντρώσεων του εξασθενούς χρωμίου στο πόσιμο νερό, για την παρακολούθηση, της επιβάρυνσης του υδροφόρου ορίζοντα σε επίπεδο χώρας (εγκύκλιος ΔΥΓ2/οικ.64340/7-6-2011),

⁷ Βλ. 1158/2010 Μονομελές Πρωτοδικείο Χαλκίδας, σελ. 27-28

⁸ Εγκύκλιος ΔΥΓ2/οικ.64340/7-6-2011 του Υπουργείου Υγείας

⁹ Μελέτη «Το πρόβλημα του Ασωπού ποταμού. Προστάσεις αντιμετώπισής του», ΤΕΕ, Αθήνα, Ιούλιος, 2009

αυτή δεν συνιστά μέτρο προστασίας της δημόσιας υγείας. Τέτοιο μέτρο αποτελεί μόνο η απαγόρευση παροχής (ή κατανάλωσης) πόσιμου νερού, που περιέχει εξασθενές χρώμιο πάνω από ένα καθορισμένο όριο.

Ως εκ τούτου, η έκδοση εγκύκλιων οδηγιών του Υπουργείου Υγείας για την παρακολούθηση και καταγραφή του εξασθενούς χρωμίου δεν αναιρεί την υποχρέωση θέσπισης ορίου για το εξασθενές χρώμιο στο πόσιμο νερό. Οποιαδήποτε περαιτέρω καθυστέρηση επιτείνει τον υπαρκτό ενδεχόμενο κίνδυνο για τη δημόσια υγεία. Εξυπακούεται ότι η θέσπιση αυτή θα πρέπει να υπόκειται σε συνεχή παρακολούθηση και ενδεχόμενη αναθεώρηση, προκειμένου να προσαρμόζεται στα νέα επιστημονικά δεδομένα και τις τεχνολογικές εξελίξεις στις μεθόδους και στον εξοπλισμό των εργαστηρίων.

ii. Περιορισμός της ρύπανσης

ii.1. Θέσπιση αυστηρών ορίων ποιότητας των υδάτων του Ασωπού & Αυστηρά περιβαλλοντικά πρότυπα για τις βιομηχανίες της περιοχής.

Με την ως άνω υπ' αρ. 20488/19.5.10 (ΦΕΚ 749B/31-5-10) ΚΥΑ καθορίσθηκαν Ποιοτικά Περιβαλλοντικά Πρότυπα στον ποταμό Ασωπό και οριακές τιμές εκπομπών στη λεκάνη απορροής του. Ειδικότερα, η παρ. 1 του αρ. 7 της εν λόγω ΚΥΑ προβλέπει ότι «*οι υφιστάμενες βιομηχανικές και λοιπές δραστηριότητες που διαθέτουν τα υγρά τους απόβλητα στον ποταμό Ασωπό, υποχρεούνται να υποβάλλουν αίτηση αναθεώρησης των αποφάσεων έγκρισης των περιβαλλοντικών όρων εντός του τρέχοντος έτους (2010), ώστε να έχουν λάβει τους περιβαλλοντικούς όρους από τις αρμόδιες υπηρεσίες, εντός του 2010, ή το αργότερο έως το τέλος του α εξαμήνου του 2011, με στόχο την επίτευξη των ορίων της παρούσης απόφασης εντός του 2011*». Περαιτέρω, σύμφωνα με το ίδιο άρθρο (παρ. 4) η αδειοδοτούσα Αρχή θα πρέπει να προβαίνει σε αυτοψία για τη διαπίστωση της εγκατάστασης της σχετικής τεχνολογίας και της λήψης και ορθής εφαρμογής των προβλεπόμενων μέτρων.

Για όσες υφιστάμενες βιομηχανικές δραστηριότητες λειτουργούν διαπιστωμένα στην περιοχή αλλά δεν έχουν δηλώσει τη διάθεση υγρών αποβλήτων στον Ασωπό προκειμένου να υπαχθούν στη ρύθμιση της ΚΥΑ για την αναθεώρηση περιβαλλοντικών όρων, θα πρέπει να εξακριβωθεί με τη διενέργεια αυτοψίας από τις αρμόδιες υπηρεσίες αν υπάρχει διάθεση υγρών αποβλήτων ή όχι και γενικότερα η τήρηση των περιβαλλοντικών όρων, στο πλαίσιο των γενικότερων μέτρων για τον έλεγχο της ρύπανσης της περιοχής.

Δεδομένης της λήξης του χρονικού ορίζοντα για την εφαρμογή των παραπάνω ρυθμίσεων στις 30-6-2011, παρακαλούμε **τις αρμόδιες υπηρεσίες να μας πληροφορήσουν εάν έχουν γίνει:**

- α) η καταγραφή των υφιστάμενων βιομηχανικών και λοιπών δραστηριοτήτων που διαθέτουν τα υγρά τους απόβλητα στον ποταμό Ασωπό
- β) η κατηγοριοποίηση τους σύμφωνα με τις προδιαγραφές της ΚΥΑ 11014/703 .
- γ) η επανεξέταση των περιβαλλοντικών τους όρων σύμφωνα με τη διαδικασία για την αναθεώρησή τους
- δ) η έγκριση των νέων περιβαλλοντικών όρων για όσες από αυτές πληρούν τις σχετικές προδιαγραφές και
- ε) η παρακολούθηση της τήρησης των αναθεωρημένων περιβαλλοντικών όρων.

Τέλος, στο ίδιο πλαίσιο της παρακολούθησης της λειτουργίας των βιομηχανικών μονάδων, παρακαλούμε **την ΕΥΕΠ** να μας ενημερώσει σχετικά με την ενεργοποίηση

του νέου Τομέα Στερεάς Ελλάδας, με έδρα τα Οινόφυτα, που συστάθηκε με την παρ. 2, του άρθρου 22, του ν.4010/2011.

ii.2. Εκπόνηση ολοκληρωμένου διαχειριστικού σχεδίου της λεκάνης απορροής του Ασωπού

Στη βάση της εφαρμογής της οδηγίας 2000/60/ΕΚ για τα Νερά σκοπός της οποίας είναι η θέσπιση πλαισίου για την προστασία των εσωτερικών, επιφανειακών, των μεταβατικών, παράκτιων και υπόγειων υδάτων, εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹⁰, στο Υδατικό Διαμέρισμα της Στερεάς Ελλάδας εξαγγέλθηκε η εκπόνηση διαχειριστικού σχεδίου της λεκάνης απορροής του Ασωπού. Σύμφωνα με το από 19.4.2010 σχετικό δελτίο τύπου του ΥΠΕΚΑ, στο ως άνω διαχειριστικό σχέδιο, θα ενταχθεί ολοκληρωμένο πρόγραμμα, με προτεραιότητα τη διάγνωση της έκτασης και των επιπτώσεων της ρύπανσης σε εδάφη, επιφανειακά και υπόγεια ύδατα καθώς και την υπόδειξη τρόπων αποκατάστασης της περιβαλλοντικής ζημίας.

Στο πλαίσιο αυτό παρακαλούνται **οι αρμόδιες υπηρεσίες**, να ενημερώσουν την Αρχή σχετικά με: α) το χρονοδιάγραμμα ολοκλήρωσης της σχετικής διαδικασίας (μελέτες, κατάρτιση και έγκριση σχεδίου διαχείρισης και αναμενόμενο χρονοδιάγραμμα για την υλοποίηση αυτού και την εφαρμογή των προγραμμάτων μέτρων) και β) εάν έχει καταρτιστεί Πρόγραμμα Παρακολούθησης υπογείων υδάτων και εάν έχει εκτιμηθεί η χημική κατάσταση των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων της λεκάνης απορροής του Ασωπού σύμφωνα και με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 4 της υπ' αρ. 20488/31-5 ΚΥΑ, παρέχοντας αντίγραφα των σχετικών μετρήσεων.

Δεδομένης μάλιστα της διαπιστωμένης υψηλής συγκέντρωσης του εξασθενούς χρωμίου στο πόσιμο νερό των Οиноφύτων κρίσιμος είναι ο έλεγχος της ρύπανσης με τη συστηματική παρακολούθηση της παραμέτρου αυτής, την εκτίμηση του ετήσιου μέσου όρου τιμών εξασθενούς χρωμίου, της διακύμανσης αυτών και της διακρίβωσης ή μη αυξητικών τάσεων.

Τέλος, επειδή έχει αξιολογηθεί από το ΥΠΕΚΑ¹¹ ως αναγκαία, η σταδιακή απορρύπανση της περιοχής πρώτα των επιφανειακών υδάτων και του εδάφους, κυρίως κοντά στις περιοχές κατοικίας και αγροτικής γης, καθώς και αποκατάσταση του πυθμένα του Ασωπού, η υλοποίηση αυτών θα πρέπει να γίνει με εφαρμογή της νομοθεσίας για την περιβαλλοντική ευθύνη σύμφωνα με την οποία ο ρυπαίνων υποχρεούται να πληρώσει το κόστος της αποκατάστασης της περιβαλλοντικής ζημίας. Υπενθυμίζουμε ότι σύμφωνα με την παρ. 2δ του άρθρου 9 του Π.Δ. 148/2009 «...*Η αρμόδια αρχή μπορεί ανά πάσα στιγμή ....να λάβει η ίδια, σε βάρος του φορέα εκμετάλλευσης που ευθύνεται, τα αναγκαία μέτρα αποκατάστασης...*». Κατόπιν αυτών, παρακαλούμε **την Αποκεντρωμένη Διοίκηση** για ενημέρωση σχετικά με τις ενέργειες τις.

iii. Οργάνωση και Εξυγίανση βιομηχανικής περιοχής Οινόφυτων

Για την προστασία και ανάδειξη του Ασωπού έχει κριθεί αναγκαία η ολοκλήρωση του θεσμικού πλαισίου και ο έλεγχος των χρήσεων γης της βιομηχανικής περιοχής Οινόφυτων – Σχηματαρίου. Σύμφωνα με την παρ. 3.2 του παραρτήματος Ι, της Υπ' αρ. 11508/2009 ΥΑ για την «Έγκριση ειδικού πλαισίου χωροταξικού σχεδιασμού και αιφόρου ανάπτυξης για τη βιομηχανία και της στρατηγικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων αυτού» στις κατευθύνσεις για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας και

¹⁰ Με σκοπό τον συντονισμό των δράσεων των κρατών-μελών στους τομείς προστασίας των υδάτων, καταπολέμησης της ρύπανσης τους και διασφάλισης επαρκούς και καλής ποιότητας νερού για μια βιώσιμη, ισόρροπη και δίκαιη χρήση του ύδατος

¹¹ Ομιλία Υπουργού ΠΕΚΑ, στις 8-2-2010 στα Οινόφυτα

συγκεκριμένα για την περιφερειακή ζώνη μεταποίησης Θήβας – Οινοφύτων – Χαλκίδας, του νομού Βοιωτίας προβλέπεται ότι «... Στην περιοχή αυτή πρέπει να ασκηθούν πολιτικές ελέγχου και εξυγίανσης, όπως προδιαγράφεται στις περιφερειακές κατευθύνσεις, ενώ θα απαιτηθεί λεπτομερής σχεδιασμός χρήσεων γης.» Στο κεφάλαιο «Οργανωμένη χωροθέτηση της βιομηχανίας» αναφέρεται επίσης ότι «Υπάρχει μεγάλη ανάγκη πολεοδομούμενων υποδοχέων και των τριών βαθμίδων όχλησης (που δεν μπορεί να καλυφθεί από την υπάρχουσα ΒΙ.ΠΕ. Θίσβης) τόσο για νέες μονάδες όσο και για μετεγκαταστάσεις, αλλά και την οργάνωση υφιστάμενων άτυπων συγκεντρώσεων μονάδων...». Στο πλαίσιο αυτό, προβλέπεται η οριοθέτηση υποδοχέων και τροποποίηση χρήσεων γης σε εκτός σχεδίου περιοχές που έχουν καθοριστεί με Ζ.Ο.Ε., Γ.Π.Σ., Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π.

Η ως άνω απόφαση προβλέπει για τις απαιτούμενες εκτάσεις των υποδοχέων συγκεκριμένο χρονικό ορίζοντα. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το κείμενο της «...Χρονικός ορίζοντας αναφοράς των εκτιμήσεων είναι το έτος ολοκλήρωσης των δράσεων της προγραμματικής περιόδου 2007-2013. Είναι σημαντικό μέχρι το 2011 να έχουν ξεκινήσει οι διαδικασίες για την υλοποίηση υποδοχέων που θα αντιστοιχούν σε σημαντικό ποσοστό των εκτιμήσεων, και να έχει υλοποιηθεί ένα μικρότερο ποσοστό...».

Ενόψει των παραπάνω κατευθυντήριων γραμμών και του χρονικού ορίζοντα για την υλοποίηση τους παρακαλούμε τη **Δ/ση Χωροταξίας του ΥΠΕΚΑ** να ενημερώσει την Αρχή σε ποιες ενέργειες προτίθεται να προβεί για την υλοποίηση της χωροθέτησης που προβλέπει ο χωροταξικός σχεδιασμός, καθώς και το στάδιο στο οποίο βρίσκεται, σήμερα, 3 μήνες πριν τη λήξη του 2011, για το οποίο έχουν τεθεί συγκεκριμένοι στόχοι.

B. Επιπτώσεις ρύπανσης στην αγροτική παραγωγή

Στο πλαίσιο της με αριθ. φακέλου 139680/11 υπόθεσης, οι αναφερόμενοι εκφράζουν την έντονη ανησυχία τους για τις επιπτώσεις της ρύπανσης (από εξασθενές χρώμιο και άλλα βαρέα μέταλλα) του υδροφόρου της ευρύτερης περιοχής του Ασωπού στην αγροτική παραγωγή.

Συγκεκριμένα, διατείνονται ότι οι αρμόδιες αρχές δεν μεριμνούν επαρκώς για την προστασία της Δημόσιας Υγείας και ειδικά το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων έσπευσε βεβαιασμένα να γνωματεύσει ότι «...δεν παρουσιάζονται ιδιαίτερα προβλήματα στα προϊόντα της γης που παράγονται στην ελεγχόμενη περιοχή...» στηριζόμενο εσφαλμένα στο γεγονός της απουσίας θεσμοθετημένων ανώτατων ορίων για κάποιες ουσίες στα τρόφιμα και αψηφώντας τις αφύσικα υψηλές συγκεντρώσεις βαρέων μετάλλων (νικέλιο, χρώμιο, χαλκός, ψευδάργυρος) στις δειγματοληψίες που διενεργήθηκαν κατά την αρχή του έτους 2011¹².

Σύμφωνα με τα στοιχεία της αναφοράς, σε ερευνητικές εργασίες που εκπονήθηκαν από την Ένωση Ελλήνων Χημικών και το ΙΓΜΕ (Ινστιτούτο Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών) κατά τα έτη 2007 και 2008 αντίστοιχα¹³, ο υδροφόρος ορίζοντας της ευρύτερης περιοχής της λεκάνης του Ασωπού χαρακτηρίζεται ως υψηλής ρυπαντικής επιδεκτικότητας από ρυπογόνες εστίες και δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στην περιοχή.

¹² Σύμφωνα με το από 11.2.2011 Δελτίο Τύπου του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων.

¹³ i. Θέσεις για την επικινδυνότητα παρουσίας εξασθενούς χρωμίου στα υπόγεια νερά, Ένωση Ελλήνων Χημικών, 2007 και ii. Αναγνωριστική Υδρογεωλογική-Υδροχημική Έρευνα ποιοτικής επιβάρυνσης των υπόγειων νερών της ευρύτερης περιοχής της λεκάνης του Ασωπού ν. Βοιωτίας, ΙΓΜΕ, 2008.

Επιπρόσθετα, την ύπαρξη και την ενδεχόμενη δυσμενή επίπτωση της ρύπανσης στην αγροτική παραγωγή φαίνεται να αναγνωρίζει και το αρμόδιο Υπουργείο Π.Ε.ΚΑ., αφού η Υπουργός στο από 19.4.2010 σχετικό δελτίο τύπου αναφέρθηκε, μεταξύ άλλων, και στην ποιότητα των αγροτικών προϊόντων ως εξής: «*Δίνεται η δυνατότητα, με σχετικά μικρή επιβάρυνση λόγω αντλήσεων, τροφοδότησης της περιοχής με αρδευτικό νερό από την Υλίκη. Με τον τρόπο αυτό θα διασφαλίζεται η ποιότητα των παραγόμενων αγροτικών προϊόντων και θα υποβοηθείται η απορρύπανση των υπόγειων νερών..*».

Η Ανεξάρτητη Αρχή πληροφορήθηκε από δημοσιεύματα ότι ο ΕΦΕΤ διενεργεί ελέγχους σε τρόφιμα της περιοχής Βοιωτίας για συγκεντρώσεις βαρέων μετάλλων προκειμένου να συγκριθούν οι αντίστοιχες τιμές με εκείνες δειγμάτων τροφίμων ληφθέντων από «καθαρές» περιοχές.

Κατά την πρόσφατη τηλεφωνική επικοινωνία των χειριστριών της υπόθεσης με υπάλληλο του ΕΦΕΤ¹⁴ λάβαμε την ενημέρωση ότι βρίσκεται σε εξέλιξη πρόγραμμα δειγματοληψιών και αναλύσεων τροφίμων (πατάτες, κρεμμύδια, καρότα) στην περιοχή της Βοιωτίας. Η υλοποίηση του προγράμματος, που συντονίζεται από τον ΕΦΕΤ ξεκίνησε τον Φεβρουάριο του 2011 με διενέργεια δειγματοληψιών από τη Δ/ση Αγροτικής Οικονομίας Π.Ε. Βοιωτίας και πραγματοποίηση αναλύσεων από το Γενικό Χημείο του Κράτους, ενώ σύμφωνα με την τηλεφωνική ενημέρωση τα αποτελέσματα αναμένεται να ανακοινωθούν προς το τέλος του έτους.

Ενόψει των ανωτέρω, παρακαλούνται **οι τρεις ως άνω υπηρεσίες (ΕΦΕΤ, Δ/ση Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής Π.Ε. Βοιωτίας, Γενικό Χημείο του Κράτους)** που εμπλέκονται στο πρόγραμμα ελέγχου τροφίμων στην επίμαχη περιοχή, να ενημερώσουν εγγράφως και αναλυτικά την Αρχή για το εν λόγω πρόγραμμα (χρονοδιάγραμμα υλοποίησης, περιοχές δειγματοληψιών, παράμετροι μέτρησης, αποτελέσματα αναλύσεων κ.λ.π.).

Σε αναμονή των απαντήσεών σας, είμαστε στη διάθεσή σας για οποιοσδήποτε συμπληρωματικές πληροφορίες.

Με τιμή

Ιωάννης Π. Σαγιάς
Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη

Κοινοποίηση:

1. ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ****
2. ΚΥΡΙΟ ****

---

¹⁴ Στις 26.9.2011 με τον κύριο ****.